

Asia: VN/12980/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi digipalvelulain 6 a §:n muuttamisesta (tekoäly neuvonnassa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta valtiovarainministeriölle.

EK on pitänyt tervetulleena pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta toteuttaa tarvittavat kansalliset lainsäädäntömuutokset, joilla uusia teknologioita ja digitalisaatiota voidaan hyödyntää täysimääräisesti julkishallinnon toiminnassa. EK:n mielestä aivan kaikissa lainsäädäntöhankkeissa tulisi jatkossa huomioida, miten digitaalisten ratkaisujen ensisijaisuutta voitaisiin edistää.

Esitysluonnoksen tavoite, tehdä tekoälyn käyttö neuvonnassa nykyistä laajemmin mahdolliseksi, on oikeasuuntainen. Vanhempaan teknologiaan perustuva palveluautomaatio on alkanut menettää merkitystään ja julkisen talouden vaikeassa tilanteessa nykyistä kehittyneemmällä automaatiolla viranomaiset voisivat lieventää sopeutustoimien vaikutuksia tehostamalla toimintaansa, pitäen kuitenkin samalla yllä nykyistä asiakaspalvelun tasoa. Yksityisellä sektorilla tekoälyä hyödynnetään asiakaspalveluprosesseissa jo laajasti ja vastaavia ratkaisuja voidaan perustellusti odottaa myös viranomaisilta.

EK:n mielestä tulisi laajemminkin lanseerata tekoälyratkaisujen ensisijaisuus -periaate (AI First), jonka mukaisesti automaation ja tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuudet arvioitaisiin aina ensimmäisenä uusia palveluita tai lainsäädäntöä suunniteltaessa. Viranomaisresursseja täytyy säästää sinne, missä ihmistyöllä on suurin lisäarvo.

Ehdotetulla digipalvelulain 6 a §:n muutoksella mahdollistettaisiin nykyistä monipuolisempien tapojen ja teknologioiden hyödyntäminen viranomaisten antamassa automaattisessa neuvonnassa.

Samalla pykälän uudet vaatimukset eivät kuitenkaan edellyttäisi muutoksia nykyisen lainsäädännön mukaan toimiviin palveluautomaattoratkaisuihin. EK pitää sääntelyratkaisua kannatettavana.

Oikeusministeriössä on käynnissä esiselvityshanke (OM063:00/2025), jonka tavoitteena on arvioida, millä oikeudellisilla edellytyksillä tekoälyä olisi mahdollista hyödyntää viranomaisen hallintomenettelyn eri vaiheissa ja mitä mahdollisia säädösmuutoksia tai uutta sääntelyä tekoälyjärjestelmien hyödyntäminen hallintomenettelyn eri vaiheissa edellyttäisi. EK näkee nyt lausuttavan esitysluonnoksen luontevana osana tätä prosessia ja siksi esitysluonnoksessakin mainittua, valmistelun aikana arvioitua mahdollisuutta säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan edellyttämällä tavalla automatisoiduista yksittäispäätöksistä, mikä kasvattaisi automatisoinnista saatavia hyötyjä entisestään, tulee jatkoselvittää. Kaikki tekoälyn täysimääräiseen hyödyntämiseen viranomaistoiminnassa liittyvät, esimerkiksi hallintolain 8 b luvusta ja tiedonhallintalain 6 a luvusta aiheutuvat, kansalliset sääntelyesteet tulee poistaa. Maailman ja teknologioiden muuttuessa myös perustuslain 118 § virkavastuusäännöstä on kyettävä tarkastelemaan uudelleen, esimerkiksi korostamalla henkilöllisen ulottuvuuden rinnalla myös julkisyhteisön tai valtion vastuuta.

Metsola Asko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK